

באלהים נעשה תחיל וְהוא יְבוֹס צְרִינוּ:

היבטים לשוניים בפרשת כי-תצא פד

דקדוקי מלים וחלקם בעלי שינוי משמעות בפרשת כי-תצא ובהפטרה ובתחילת כי-תבוא

כא יג וּבְכַתָּהּ: המילה מוטעמת במרכא בב"ת ובתביר בת"ו והכ"ף בשוא נע

כא טו לְשִׁנְיָאָה: הנ"ן בחירק

כא יט וְתַפְּשׁוּ בָּו: הטעם נסוג לת"ו, עם זאת הפ"א בשוא נע

כא כג קָלֶלֶת: הלמ"ד הראשונה, על אף הקושי, בשוא נח לא בחטף פתח

כב א עליית שני

ש"ו: ש"ן שמאלית

כב ג וְכֵן תַּעֲשֶׂה: כך היא ההטעמה הנכונה ולא בקדמא ואזלא (קורן ודומיו).

וּמִצָּאָתָהּ: מ"ם בשווא, האל"ף כלל אינה נשמעת, מוטעמת מלרע, הה"א במפיק

כב ה כָּל-עֲשֵׂה אֵלֶּה: טעם נסוג אחור לע"ן

כב ז תִּקַּח-לָךְ: געיה בת"ו. יִיטֵב לָךְ: טעם נסוג אחור ליו"ד. וְהֶאֱרַכְתָּ: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף החטופה

כב ח עליית שלישי

כב ט הַמְלָאָה: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע

כב יב תִּכְסֶּה-בָּהּ: יש לקרוא תיבה זו כאילו מדובר במילה אחת, אין געיות ואין להעמיד אות זו או אחרת פרט לב"ת המוטעמת בסילוק

כב טו הִשְׁעֲרָה: הע"ן בשווא נח

כב יח וּלְקַחְוּ: מרכא בלמ"ד כטעם משנה

כב יט מֵאָה כֶּסֶף: טעם נסוג אחור למ"ם

כב כב בַּעֲלֹת-בַּעַל: געיה בע"ן הראשונה

כב כג מֵאֲרָשָׁה: במלרע

כב כה הַמֵּאֲרָשָׁה: המ"ם ללא דגש בשווא נח, העמדה קלה באל"ף ובמלרע

כב כח לֹא-אֲרָשָׁה: במלעיל

כב כט עֲנָה: יש להקפיד על המפיק

כג ב דָּבָא: יש מחלוקת כתיב במלה זו, אבל אינה נוגעת לקריאת המילה¹. שְׁפָכָה: השי"ן בקמץ קטן והפ"א בשוא נח

כג ג יִבֹּא לוֹ: טעם נסוג אחור ליו"ד

כג ה לִקְלֹלָךְ: למ"ד ראשונה אחרי הקו"ף בשווא נע, כ"ף סופית דגושה²

¹ זהו אחד המקומות שבו נבדלים ספרי תימן מיתר הספרים, אל"ף לפי התימנים או ה"א לפי יתר העדות ראה בגיליון כי תצא סז, ובגיליון תהלים צ, בתוכנת הכתר ובתנ"ך ברויאר אימצו את נוסח תימן. נתמך גם בעדות על נוסח כא"צ שהוא באל"ף

² אע"פ שכבר גילינו דעתנו ש"כלל הדומות" אינו נכון, כאן יש געיא בקו"ף, וזה דומה ל"הללו" שהלמ"ד הראשונה רפויה, ועם זאת השוא נע

כג ח עליית רביעי

כג יא **מְקַרְה-לִילָה**: הקו"ף בדגש ובשווא נע

כג כא **יְבָרְכֶךָ**: כ"ף ראשונה בשווא נח

כג כה **שִׁבְעָה**: ש"ן שמאלית בקמץ קטן. **כְּלִיָּה**: במלרע, הלמ"ד בשווא נח והיו"ד בנע

כג כו **עַל קִמַּת רַעֲדָה**: טעם טפחא בתיבת **עַל**

כג כה עליית חמישי

כד א **כִּי-מִצָּא בָהּ**: טעם נסוג אחור למ"ם.

וְכָתַב לָהּ: טעם נסוג אחור לכ"ף, כן הדבר גם בפסוק הבא

כד ב **וְהִלְכָה וְהִיָּתָה לְאִישׁ-אַחֵר**: טעם טפחא בתיבת **וְהִלְכָה**

כד ד **בַּעֲלָהּ**: העי"ן בשווא נח.

תַּחֲטִיֵּא: החי"ת חטופה ולא בשווא נח

כד ה עליית ששי³

וְשָׂמַח אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר-לָקַח: טעם טפחא בתיבת **וְשָׂמַח**

כד ז **כִּי-יִמְצָא אִישׁ**: מונח רביע ולא קדמא ואזלא

כד ח **הַשֹּׁמֵר**: במלעיל והמ"ם בסגול

כד י **מִשָּׂאת**: ש"ן ימנית והאל"ף כלל אינה נשמעת.

מְאוֹמָה: במלעיל

כד יא **נִשֶּׂה בּוֹ**: אין טעם נסוג אחור.

אֶת-הָעֶבֶד: הה"א בפתח ולא בקמץ, כן הדבר גם בהמשך פס' יג

כד יג **בְּשִׁלְמָתוֹ**: ש"ן שמאלית.

וּבִרְכָּהּ: געיה בב"ת, הר"ש בשווא נע ודגש בכ"ף הסופית

כד יד עליית שביעי

כד יט **יְבָרְכֶךָ**: כ"ף ראשונה בשווא נח

כד כ **זִיתָךְ**: במלרע והת"ו בשוא ולא בסגול.

תַּפְאָר: הפ' פתוחה⁴

כה ה **יְבִמָּהּ**: יש להקפיד על השמעת המפיק

כה ח **וְקָרְאוּ-לָּהּ**: געיה בקו"ף

כה טז **כָּל-עֲשֵׂה אֵלֶּה**: טעם נסוג אחור לעי"ן וכן בהמשך **עֲשֵׂה עוֹל**

כה יז מפטיר

³ הרב שריה דבליצקי ז"ל ציין שרצוי לכבד חתן בשבת שאחרי הנישואין בעלייה זו.
⁴ לפי הרד"ק יתכן שיש כאן שינוי משמעות אם יקרא בקמץ (עיין במאמר אוריאל בגליון כי-תצא סז).

בְּצִאתָם: הת"ו בשווא נע

כה יח קרף: געיה בקרף והר"ש בשווא נע.

כָּל-הַנְּחָשִׁים: נחץ בנ"ן מפאת הגעיה שבה.

וַיִּגַּע: יש לבטא את הפתח לפני העי"ן (פתח גנובה)⁵

כה יט מכל-איביך: טעם קדמא באל"ף, גרש בב"ת והי"ד בשווא. **אֲשֶׁר ה' - אֱלֹהֶיךָ:** כך היא ההטעמה

הנכונה, תיבת **אֲשֶׁר** בלבד מוטעמת במונח ותבת **ה'** - מוקפת⁶

אֶת-זִכְרִי: לאחרונה השתרש מנהג לקרוא פעמיים את המילה "זכר". מנהג זה אינו מוכר באשכנז המערבי וגם לא בעדות המזרח. בקונטרס "מקראות שיש להם הכרע" של הר"מ ברויאר ז"ל⁷ האריך להוכיח שאין ספק שנוסח הצירי הוא הנכון, ואין כל צורך בקריאה הכפולה.

הפטרת כי תצא ישעיהו נד – נה ה:

א רנ"י: הר"ש בקמץ קטן ובמלרע. **לֹא-תָלָה:** הטעם בח"ת

ב **אֶל-תַּחֲשֹׁכִי:** ש"ן שמאלית

ג **נִשְׁמֹת:** דגש חזק במ"ם, שוממות, לשון שממה ולא רבים של 'נִשְׁמָה'

ד **אֶל-תִּירְאִי:** געיה בת"ו ושווא נע ברי"ש

ו **וַעֲצֹבַת רוּחַ:** טעם נסוג אחור לצד"י

ט **וּמִגָּעַר-בְּךָ:** העי"ן בקמץ קטן

ראשון (ושני) של כי תבוא:

כו א **וַיִּרְשָׁתָה:** היר"ד אינה נשמעת והיא חלק מהחירק המלא שבוא"ו.

וַיִּשְׁבֹּת בָּהּ: טעם נסוג אחור לש"ן והב"ת במילה הבאה בדגש חזק מדין אתי מרחיק

כו ג **לִתֵּת לָנוּ:** טעם נסוג אחור ללמ"ד הראשונה

כו ד שני במנחת שבת

כו ו **וַיַּעֲנוּנוּ:** היר"ד בשווא נח

כו יב שלישי במנחת שבת

לְעֹשֶׂר: לשים לב לניקוד: למ"ד בפתח, עי"ן בשווא נח, ש"ן רפויה. לא: לְעֹשֶׂר. **מַעֲשֶׂר:** העי"ן בשווא לא בחטף

כו יד **לִמָּת:** הלמ"ד בשווא לא בקמץ, אם יקרא בפתח ודגש במ"ם, משנה משמע למיודע

זרע שמשון. **כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה.** אמרו חז"ל במלחמת רשות הכתוב מדבר, דבמלחמת ארץ ישראל כתיב בהו 'לֹא תִחַיָּה כָּל נִשְׁמָה' (דברים כ, טז). ויש מקשים אם כל עצמה של יפת תאר לא הותרה אלא כנגד יצה"ר למה לא התיר הכתוב מטעם זה אף במלחמת חובה. ונראה לומר

⁵ קוראים שבכל קריאה אינם מבחינים בין אל"ף לעי"ן עלולים לקרוא כאן עי"ן פתוחה במקום עי"ן בפתח גנובה. כלומר ויגעה, אבל לפי קריאת האשכנזים יש כאן אל"ף גנובה ונקרא וַיִּגָּע. ולפי עדות המזרח: וַיִּגַּע. ומי שקורא ויגעה אינו שונה ממי שקורא במקום בְּהִי' – בְּהִיחָה!

⁶ בקורן ודומיו תיבת יי היא במונח.

⁷ מאמרו צורף לגיליון תצוה סז, המעוניין יפנה אלי.

שבשם שההיתר של יפת תאר בשאר מלחמות הוא כנגד יצה"ר כך האיסור שלה בארץ ישראל הוא כנגד יצה"ר אמנם הא כדאיתיה והא כדאיתיה, שהרי אמרו (מדרש רבה מצורע פרשה י"ז) יהושע שלח ג' פרוזדגמאות וכו', הרוצה להשלים ישלים. ופירשו המפרשים, שקודם התחלת המלחמה, לא היו בכלל 'לא תחיה כל נשמה', וזהו הטעם שקבלו רחב הזונה ונשאה יהושע. אבל אותם שלא השלימו קודם שיתחיל יהושע המלחמה, כתיב בהו 'לא תחיה כל נשמה', והטעם על זה, משום שהקב"ה רצה להורות לישראל שאותה הארץ הטובה אינה יכולה לסבול אנשים רעים וחטאים, ואין להם תקנה אלא לשוב קודם שיגמר הדין עליהם לרעה, שאח"כ לא תועיל להם תשובתם, וכדכתיב וְאַבְדֶתֶם מִן־הָאָרֶץ הַטֹּבָה (דברים יא, יז). וכן היה בישראל שלא שמעו לקול הנביאים ובאתה עליהם הרעה. ולכן אסרה התורה עליהם היפת תואר במלחמת ארץ ישראל להראות להם דבר זה שיהיה להם למופת נגד היצה"ר שלא יעכבם מלעשות תשובה קודם שִׁיחַתֶּם גִּזְרֵי דִינָם, שהרי גם הרשעים חושבים לעשות תשובה, אבל אומרים שיש להם זמן, כדאמרין (בבלי שבת לא ב) וידעו רשעים שדרכם למיתה אלא שיש חלב על כסליהם, וזו היא עצתו של היצה"ר ועוד יש ליישב שהרי כתב הרמב"ם (פ"ח מלכים ג) אין אשת יפת תואר מותרת אלא בשעת השביה. ושעת השביה היינו לאחר המלחמה דהיינו לאחר הריגת האויבים. וכן הפסוק אומר וְהַפִּיתָ אֶת כָּל זְכוּרָה לְפִי חָרֵב, ואח"כ רק 'הנשים והטף והבהמה וגו' תבזז לך' (דברים כ, יג-יד). ובשלמא במלחמת שאר האומות יש שעת השביה אף בנשים לאחר הריגת הזכרים, אמנם במלחמת ז' אומות אין שעת שביה כלל אלא בממון, ולא בנשים, שאדרבה מחוייבים להורגן, ומשום הכי לא שייך שם יפת תואר.

בן לאשרי. **כי תצא למלחמה על אויבך**. לא תהא בוטח בכחך או בתשועת השקר של הסוס, אלא האמן וְנִתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ, שהוא הנותן לך כח ומכניע אויבך תחת ידיך, אז תזכה וְשָׁבִית שְׁבִי', שאויבך יהיה כבר שבוי מעצמו, ובלי מאמץ כלל נשאר לך רק לאסוף אותו כאסוף ביצים מקן עזובה.

כי תצא למלחמה על אויבך ראשי וסופי תיבות 'על תכא אהלך'. ונראה דהנה רש"י כתב, במלחמת הרשות הכתוב מדבר. ויש לפרש על פי מה שכתב האריז"ל דאין ליתן צדקה בלילה שאז שליטת הדין, והצדקה כופה מדת הדין, ואין להתגרות במידת הדין⁸, עכ"ד. הרי מבואר דיש זמן שאסור להלחם ולהתגרות באויבך, ומרמז לך הכתוב דאם תעסוק בתפלה בבית הכנסת שנקרא 'אהלך', כדכתיב מִזֶּה טָבוּ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב (במדבר כד, ה), וכמו כן כשתעסוק שם בתורה הקדושה, וכדאיתא (ברכות טז). למה נסמכו אהלים והיינו בתי כנסיות ובתי מדרשות לנחלים, מה נחלים מעלים האדם מטומאה לטהרה, כך בתי כנסיות ובתי מדרשות מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות. הגם שזה מלחמה עם אויבך, זהו מלחמה שאתה מותר להלחם. וכמו כן אם תכניס אורח על שולחןך והיינו 'על תכא', דזה בלשון רז"ל 'שלחן', ותדבר בדברי תורה בסעודתך, הגם שאז שעת מלחמה, כמבואר בזהר (ח"ג קפה:) שעתא דפתורא שעתא דקרבא מ"מ היא מלחמת הרשות שמותר לך להתגרות אז, ולכוון לברר ניצוצות הקדושות, וממילא יהיה בזה סיעתא דשמיא להיות דידן נצח אמן כן יהי רצון.

הרב אליעזר פולאקס נר"ו וְחֻשְׁקֶת בָּהּ, וְחֻשְׁקֶת ת"א ותתרעי, לשון רצון, כמו יהא רעוא,

⁸ א"ה. נתקלתי בזה כשאספתי צדקה לקופת הצדקה השכונתית, והיו שנמנעו מלתת בגלל סיבה זו. כפי הנראה כוונת האר"י רק כשאפשר לתת גם ביום, יש עדיפות לתת ביום, אבל אם לא תהיה יכולת אחרת רק בלילה, ודאי עדיף לתת בלילה מאשר לא לתת כלל.

שם וחשקת בה, ולא בה ובחברתה (קידושין כ"א ב), ופרש"י שלא יקח שתים. וצ"ע לפ"ז בהא דאמר סנהדרין כ"א א' ארבעה מאות ילדים היו לדוד וכולן בני יפת תואר היו, שהרי לא עשה דוד ד' מאות מלחמות והיאך היו לו ד' מאות ילדים מיפת תואר, וכבר נתקשה בזה הרמ"ה⁹. **א"ה**. דברי הרמ"ה הובאו כאן. קשה להסכים להנחה שרק בני הביאה הראשונה נקראים 'בני יפת-תואר'. נתבונן ברש"י על התורה ומקורו מדברי חז"ל **ולקחת לך לאשה** – לא דברה תורה אללא כנגד יצר הרע (ראה קידושין כ"א ב): אם חזן הקדוש צריך הוא מחירה, ישאלנה בחיסוק. אבל אם נשאלה, סופו להיות שונאה (ראה ספ"ד ר"ד), שנאמר לחזקו "כי תהיין לאיש" וגו' (להלן טו), וסופו להיות ממנה בן סורר ומורה (ראה להלן יח וא"י; אליהו זוטא ג), לכך נסמכו פרשיות הללו. המספר ארבע מאות בחז"ל אינו מתפרש למספר הזה בדיוק, חז"ל מתכוונים לומר שהיו 'בעלי אגרופים' לדוד והם היו בני (אולי גם צאצאי) יפת תואר.

אבל רש"י ז"ל קדושין ע"ו ב' פ' בני יפת תואר נשים שלקחו אנשי ישראל במלחמה, והיינו שלא היו בני דוד אלא בני יפת תואר של כל ישראל. **א"ה**. גם כאן אין צורך לומר בני ביאה ראשונה, אלא בני שביות שנישאו לישראלים. לפי רש"י מובן למה ברשימת בני דוד המלך, שנולדו בחברון ושנולדו בירושלים מופיע רק אבשלום בן יפת-תואר ולא שאר בני יפת-תואר. ומשנחזר כל צבא לאביגיל אשת נבל הפרמלי והשלישי אבשלום בן מעכה בת תלמי מלך גשור (שמואל ב' ג א).

הרב חיים גרינמן ז"ל. בסנהדרין אמרין דאם לא היתה אמו שזה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה, דכתיב בקולנו.

נראה דהענין דצריך שתוכחת האב והאם יהיו שוין, ולא שזה מוכיחו בפיוסים וזה בגערה, וזהו הנלמד מבקולנו ששניהם כבקול אחד, והוסיף ר"י בגמרא דצריך נמי שיהיו שוין במעמדם ולא שאחד מהם גוף והשני גבוה וכן אחד נאה ואחד מכוער, דע"ז נמי אין תוכחתם שזה, וזה דבר שאינו מצוי שישתוו בכל, וכן לשון ר' יהודה במשנה אם לא היתה אמו ראויה לאביו, נמי משמע שהענין בהשתוותם בתכונותם ובמעמדם, דעל שינוי בקול ובמראה וקומה סתם לא מיקרי אינה ראויה.

והב"ח בגליון הגמרא סנהדרין ע"א א' כתב דמ"ד שצריך שיהיו שוין בקול א"כ בע"כ או שיש לה קול כאיש ואיש יש לו קול כאשר דהרי צריך להיות אביו ואמו שוין וא"כ הוא סריס או איילונית היא דקול הוא מן הסימנים וא"כ א"א להיות בן סורר ומורה.

ונראה דאין כונתו דלא משכחת לה אלא בסריס או איילונית, דכה"ג לית לן למימר דכתביה רחמנא לדרוש וקבל שכר כיון שהוא דבר שאינו במציאות, אלא ר"ל שהדבר רחוק, ואף שמזדמן פעם שוים בקול היינו בסריס או באיילונית.

א"ה. כפי הנראה אין הכוונה שהקול דומה ממש של איש יש קול נשי, או לאם קול גברי. אלא שצליל הקול דומה מאוד. לא סריס ולא איילונית!

⁹ יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף כא עמוד א

אמר רב יהודה ד' מאות ילדים היו לו לדוד כולם בני יפת תואר היו הא מילתא ליכא לאוקומה אלא בארבע מאות נשים ובד' מאות גדודים (מלחמות) אי נמי בבציר מהכי וכגון דילדן תאומים דאי דאיתילידו תרי בתרי עיבורי מאשה אחת לא משכחת לה דהא מוכח בקידושין (כ"א ב) דלא התירה תורה אלא ביאה ראשונה בשעת שביה כדבעינן למימר השתא גבי תמר ואי דגייירנהו והדר בא עליה לא משכחת לה דהנך לאו בני יפת תואר מיקרו דגירות מעלייתא היא ותו דא"כ נפישו להו נשים טפי מח"י ואף על גב דאיכא למימר כגון דמיתה חדא והדר נסיב אחריתי מ"מ קשיא דלא בני יפת תואר מיקרו ומנא תימרא דלא משכחת לה אלא בד' מאות גדודים אי נמי במאתים וכגון דילדן תאומים דאי כשבא על נשים הרבה בגדוד (אחד) [בחד] מי שרי והא כתיב בה ודרשינן בקידושין (כ"ב א) בה ולא בה ובחבירתה אלא מחזורתא כדפרישית:

כב יב חזון איש. גְּדֻלַּת תַּעֲשֶׂה לָךְ במרדכי (הובא בב"י סי' י) הביא בשם ר"ש לפרש הא דתנאי בספרי כסותך פרט לסדין היינו דאין חיוב ציצית במשמש בבגד דרך העלאה ולא דרך לבישה, וסיים דלא הודה לו רבי, אלא ההיא דספרי אסמכתא וכמו שהביא בשם רבי שם, ואפשר דקבלה מנ"י דהוא אסמכתא, ומיהו במציע תחתיו ודאי אינו בכלל לבישה והרי בכלאים ג"כ אין חיוב במציע תחתיו, ובמרדכי הביא דבספרי ממעט כרים וכסתות, ובזה ליכא מאן דפליג, ובמ"ב סי' י"ח סק"ח כתב דיש מחייבין בציצית מצעות שמציע תחתיו, וציין לדברי התו' מנחות מ"א וכבר כתבנו שהוא ט"ס. ולדעת הר"מ דהעלאה על גופו כשהוא שוכב לאו לבישה היא צ"ל דהא דממעט כסות לילה היינו בלובש דרך לבישה, אלא שמויחדת ללילה.

כה ט שצרי זבול וְחִלְצָה נַעֲלָה מעשה נורא בענין חליצה. מעשה שקרה בארץ ישראל הרבה אנשים עוד חיים היום מאז המעשה. הנה המעשה היה שהגאון המפורסם רבי אריה לוי זצ"ל היה לו קשר ידידות ורעות עם אברהם סטאבסקי ז"ל [צ"ל הי"ד, הוא נרצח ע"י יצחק רבין ש"ט אחרי שאוניית הנשק אלטלנה טובעה ע"י, הוא המשיך לירות במקלע על הניצולים ורצח כמה מהם], אברהם סטאבסקי נהרג מפגיעת תותח כשירר מעל ספינת אלטלינה, לאחר שנים אחדות של מותו של סטאבסקי ר' אריה לוי רואה בחלומו והנה אברהם עומד לפניו כולו לבוש תכריכי בוך לבנים, והוא מתחנן ומשמיע דברים קשים כגידים גם יחד, וכך אומר, ר' אריה וכי אתה תעמוד מנגד ותחשה? חלילה לך, דע לך כי אח לי שנותר אחרי בחיים, והנה אשתי זו שלא זכיתי להוליד ממנה בנים או בנות עומדת להינשא, והיא אפילו חליצה לא קיבלה מאחי, קום רבי ומורי ועשה מעשה, מצא נא את אשתי, מצא נא את אחי ותסדר שתקבל ממנו חליצה ורק לאחר כך תינשא לאחר, לא יהיה לי מנוחה כל עוד לא יעשה הדבר. עלה השחר ותיפעס רוחו של הג"ר אריה, והוא סיפר את דבר חלומו לאשתו, והיא כדרכה ניסתה לדבר על לבו ד'חלומות שוא ידברו', אם כי בסתר לבה התחלחלה אף היא, והג"ר אריה לא עשה שום דבר בענין זה, אבל לא יצאו שבועות מרובים ועוד פעם רואה בחלומו את אברהם סטאבסקי עומד לפניו בתכריכיו הלבנים, ועוד פעם הוא מתחנן לפניו שיצילו בעולם האמת ואת אשתו ואחיו בזה העולם, 'הנני מתהפך בקברי מצד אל צד ואינו נח על משכבי' התחנן ר' אברהם סטאבסקי המת, ואז ה' רג' אריה הבין שחלומו אמת, והחליט לשגר מכתב לעו"ד 'שמואל תמיר' מקורבם של בני משפחת סטאב, קיס במכתבו גולל כל אותו סיפור, ואף הוסיף דיתכן דכל החלום הנו מעין דברים בטלים, יתכן ואין לסטאבסקי אח כלל, ויכול להיות שהאלמנה אינה עומדת להינשא, ואילו אני רק מהרהורי ליבי כותב לך כך, ואתה כפי שאתה מבין תעשה. מה הופתע הג"ר אריה כאשר עו"ד תמיר הודיעו כי אכן נכון הדבר, שהאלמנה גברת ברונקה נמצאת בארצות הברית, ואכן היא עומדת להינשא שם, זמן קצר לאחר מכן חזר ובא בחלום בשלישית, ושוב משגר הג"ר אריה אגרת לשמואל תמיר, והוא כותב לו בזה הלשון: ידידי אהובי אשיחה את צערי וירי, לי ח כאשר זו הפעם השלישית בשביעי של פסח אחר חצות הלילה נרדמתי, וראיתי בחלומי את הקדוש אברהם סטאבסקי ז"ל מוסר לי מכתב חתום בחותם של שעוה, ומבקש ממני לפתוח ולקרוא, אמרתי לו שהיום חג ואסור לקרוע. ואמר לי שזה פיקוח, נפש ואמרתי ובקשתי ממנו שיגיד לי בע"פ, ושאל ממני אם מותר לבכות בחג, אמרתי לו בטח שאסור, אדרבה מצוה לשמוח בחג. לקח המכתב מהשולחן וקרא, וחזר עוד ושאל: חליצה מותר לעשות ביו"ט? אמרתי לו כי אסור. ושאל ממני: 'בערב מותר לעשות חליצה, כי ירט הדרך?' והשבתי, כי על זה אני צריך לעיין בספר. ושאל ממני מדוע זקנתי אני כל כך מיום שביקר אותי בסיום הספר התורה בכותל המערבי. ואמר: 'סליחה שכחתי כי אין רשות ללכת לכותל המערבי ומתי מזכירין נשמות', שאל ממני, ולא ידעתי מה להשיב. והקיצותי זה הפעם השלישי באופנים שונים ומשונים, מה אומר לך ידידי, הנני כל כך נבוך אולי לא יצאתי ידי חובתי שלא בקרתי את הוריו שישתדלו באיזה אופן שאשתו האלמנה תחלוץ לאחיו של הקדוש, כי מלבד שהיא עגונה

מלהתחתן עד שתחלוץ, והמכשלה גדולה מאד, אלא שגם להמנוח הקדוש ז"ל לא נעים מאד כמובא בספרים הקדושים שהיא אגודה לו. תאמין לי כי ידי רועדות בשעה שאני כותב ודברי לאים וקצרים כי בכל פעם שראיתי בחלום השפיע עלי בהקין, כי בכל פעם בא אלי בטענה, השי"ת ירחם ויתן בלב הוריו שישתדלו בכל האופנים לגמור הדבר בנחת רוח בעולם העליון לבנם ז"ל, עכ"ל הג"ר אריה זצ"ל.

סוף דבר שהכל הוסדר כדת וכדין, האשה חזרה לזמן קצר ארצה קיבלה חליצה, ורק לאחר מכך חזרה לארצות הברית ונישאה. לאושרו של הג"ר אריה לא היה קץ, 'מצווה שכזאת? במה זכיתי שדוקא על ידי נתגלגלה מצוה גדולה בזאת'.

ואני הלכתי עוד לחקור במעשה זו ופגשתי את בנו של הג"ר אריה זצ"ל, הגה"צ המפורסם רודף צדקה וחסד מוריני הרב רבי רפאל לוי זצ"ל ושאלתי אותו על כל המעשה הזאת, והוא השיב לי שנכון הסיפור הזה, וגם האלמנה גברת ברונקה אישרה הסיפור הזה לאנשים מארץ ישראל שביקרו בביתה. והנה ממעשה הזה רואים שזהו כמו שכתוב בזהר שהבאנו שאין מנוחה לנשמה ונטרד עד שעושים החליצה, ובשביל זה בא ואמר שמתהפך בקבר, וגם אמר שזהו פיקוח נפש כיון שאין יכול לבוא במקומו, ולכך בא כמה פעמים בכל מיני טענות עד שסידרו החליצה כדת וכדין, והתורה שקיבלנו מהר סיני ניצחית, ויש דין ויש דיין, ויש בית דין של מעלה, אשרי מי ששומר תורה ומצוות ועובד את ה' ש' באמונה ובטחון אמיתי.

הפטרות כ"י-תצא

גם כאן יובאו דבריו של ידידנו הרב גור-אריה צור נר"ו בתוספת על אשתקד

בביאור ההפטרות ושייכותה לפרשה

הפטרות כ"י-תצא היא ההפטרות החמישית מתוך שבע הפטרות הנחמה הנקראות מדי שבת עד ראש השנה הבא עלינו לטובה. והיא הנקראת ה' דנחמתא. ומובא באבודרהם על פי הפסיקתא כי בשבע הפטרות דנחמתא שולח הקב"ה את נביאיו לנחם את כנסת ישראל ואינה מתרצית עד הנחמתא הששית והשביעית.

שכן בנחמתא הראשונה נחמו נחמו עמי בקש הקב"ה לנחמה על ידי ריבוי תפילות ותחנונים, ועדיין לא נתרצתה. ובנחמתא השניה ותאמר ציון עזבני ה', בקש הקב"ה לנחמה על ידי ריבוי בנים ועדיין לא נתרצתה. ובנחמתא השלישית בקש הקב"ה לנחם את כנסת ישראל, על ידי לימוד התורה הק', ועדיין לא נתרצתה.

ובהפטרות הרביעית בקש הקב"ה לנחם את ישראל בכך שהוא המנחם, ולא על ידי שליח, וכן ע"י שתי הבטחות: האחת: ניצחון על אויביה, ניצחון שאין אחריו הפסק כלל והוא ניצחון לנצח, והשניה: יציאה מהגלות.

ולכאורה היה ראוי לה להתרצות, אלא שאינה מתרצית על הבטחות לעתיד אלא במה שיאמר לה הקב"ה בהפטרות הששית וקב"ד יחז' ע'ל'ך ז'רח (ישעיהו ס, א) שכבר ז'רח ע'ל'ך אור הגאולה. עד כאן על פי אבודרהם על הפסיקתא.

ויראה למעיין כי בזו ההפטרות החמישית המתחילה במלים ר'ני ע'ק'רה ל'א יל'דה, מבקש הקב"ה לנחם את כנסת ישראל בהבטחת קיבוץ הגלויות לתוכה בשמחה.

וכן פירש המלבי"ם: ר'ני ע'ק'רה ל'א יל'דה - המליצה תדמה את המדינה כאם היולדת, ואת בני המדינה לילדיה, עפ"י דמה את ציון כאשה עקרה כי אינה יולדת בנים ויושבת שוממה, ואמר כי בכל זאת יבואו לה בנים רבים מרחוק, פתאום בלא חבלים וצירים, ותדמה כאשה שילדה בנים רבים, ולא חלה בחבלי יולדה, וז"ש פ'ע'ח ר'נה ו'ע'ח'לי ל'א ח'לה עוד יותר על מה שלא ילדת, במה שאת דומה

כאשה שלא חלה בחבלי יולדה, ולכן רבים בני שוממה מדינה אחרת שהיתה בעולה שהיה לה בעל וילדה לו בנים. עכ"ל.

ולזה אמר תרחיבי מקום אלה וגו' להחזיק רוב הבנים, כלומר להכין מקום שיחזיק את כל הבנים המרובים אשר יקבצם אליך, עד אשר ימין ושמאל תפריץ וזרעך גוים יירש. ועוד מנחם אותה הקב"ה על ידי הנביא: אל תיראי שמא שוב תצאי לגלות, כי לא בשר ודם גואלך כי אם ה' עבדות וגאלך קדוש ישראל אלהי כל הארץ יקרא, הוא גואלך ומקבצך. ואמנם, ברגע קטן עזבתך, אבל וברחמים גדלים אקבצך ותחת אשר בשעץ קצף הסתירתי פני רגע ממך, תחת זאת ובחסד עולם רחמתיך אמר גאלך יחיה: ועניין הקצף שהזכיר הנביא הוא כעין לשון נופל על הלשון, שכן אותיות פ ו ב מתחלפות לעתים במדרשי חז"ל, ותחת אשר קצפתי יהיה קבצתי. וזה סוד השבועה של קיבוץ הגלויות בזו הנבואה. כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך:

ועל דרך הסוד, נחמה חמישית זו היא בספירת ההוד, שכן מקומה של ספירת ההוד לאחר הספירה הרביעית שהיא הנצח. שכן סדרן: חסד גבורה תפארת נצח והוד. וזכר בה הרחמים, כפי שאמר וברחמים גדלים אקבצך, ורחמים היא אהבת ה', כנגד אהרון הכהן שהוא כנגד ספירת ההוד, אשר ברחמיו מברך לעמו ישראל באהבה, ועליו אמר הלל [פרקי אבות א, יב] אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. ואף שספירת ההוד היא מצד הדין, הרי הקב"ה פועל ברחמים בדין, לקבץ נדחי עמו ישראל לתוכה, בשמחה.

וכן ניקוד שם הוי"ה בספירת ההוד הוא בקבץ¹⁰ כזה: יהוה וכן מנוקד שם ה' בתפילת שמונה עשרה בברכת "תקע בשופר" היא ברכת מקבץ נדחי עמו ישראל.

וספירת ההוד קשורה בקשר הדוק לספירת הנצח והן כמשלימות זו את זו, ואשר על כן היא המשך לספירת הנצח, וכן הנחמתא החמישית היא השלמה והמשך לנחמתא הרביעית. ובהיות הנחמתא הרביעית ענינה יציאה מן הגלות, תהיה הנחמתא החמישית קיבוץ הגלויות לארץ הצבי. שהן שתי פעולות נפרדות אמנם, אך משלימות זו את זו: לאחר היציאה יתקבצו כולן יחד אל הארץ הנכספת, אל כור מחצבתן.

ומפליג הנביא בהבטחת השם, שגם אם ההרים ימושו ממקומם דבר שהוא רחוק מדרך הטבע, הרי חסד ה' יותר חזק מאיתני הטבע והוא לא ימוש לעולם. וכן גם אם הגבעות תמוטנה – דבר שהוא רחוק מדרך הטבע, הרי חסדי חזק מאיתני הטבע ולא ימוש מאתך וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך יהוה. ובמה יהיו נפדים רחמיו, כפי שאמר וברחמים גדלים אקבצך. ועל זה ראוי לך ליתן הודיה והודאה למקבצך. ואשר על כן קיבוץ הגלויות הוא בספירת ההוד.

ואף כי עדיין אין כנסת ישראל מתנחמת, אלא רק בנבואת הנחמה הששית והשביעית, מכל מקום הרי יש כאן בנחמת קיבוץ הגלויות שלב נוסף בהתעצמות הנחמות שהן הולכות ומתעצמות לקראת הנחמה השלימה, בתום שבע הנחמות, לטהרנו ולזכותנו לפני יום הדין.

ואע"פ שהפטרנו אינה מן ההפטרות אשר בהכרח נוגעות לפרשה, מכל מקום בזה יאות ושפיר משתייכת ההפטרה לפרשתנו, שכן נסמכת ההפטרה למפטיר שבפרשה והיא מחיית עמלק, וכדברי ר' יהודה במסכת סנהדרין [כ:] וכן פסק הרמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פרק א הלכה א:

¹⁰ שם ניקוד זה הוא קבוץ שפתיים, כדי להקל רגילים לכנות את שמות סימני הניקוד בניקוד השייך להם.

שלוש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה.
והרי בנבואה זו מבשר להם הנביא על קיום התנאי המקדים לשלוש מצוות אלו, והוא קיבוץ גלויות וכניסתן לארץ.
ומעתה בלא דיחוי כלל, על פי נחמת ה' יעמידו להם מלך, כפי שנאמר בפרשה הקודמת, פרשת שופטים "שום תשים עליך מלך". ויכריתו זרעו של עמלק כפי המוזכר במפטיר בפרשתנו כי-תצא, ויבנו להם בית הבחירה כפי שיבואר בפרשה הבאה פרשת כי תבוא היא הבאת הביכורים לבית המקדש שיבנה בקרוב ממש, בב"א.

פֶּן לַחֲכָם וְיַחֲכֶם-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195#p272195&t=10317>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשים (בחנם)

לקבלת דוא"ל בגושים לשוניים

כתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺